اى لتبديل الضاد او السامض منزله السابع بواسطه مليح او تهكم
على ماسبق تحقيقه فى باب التسميه نحو فبشرهم بعذاب اليم اى انذرهم
استعارت للبشاره التى هى الاخبار بما يظهر سرور المخبر به للانذار
الذى هو ضده باد خاله فى جنسها على سبيل التهكم وكذا قولك رايت
اسدا او ابت ترمى جبانا على سبيل الملح والطرافه او الاشتهار او الاستعاره
باعتبار الجامع اعنى ماقصد اشتراك الطرفين فيه وهو الذى يسمى الشبه
وحدها وهاهنا جامعا فسمان لانه اى الجامع اما داخل فى مفهوم الطرفين
اى المستعار منه نحو قول النبى عليه السلام حمر الناس رجل ممسك بعنان فرسه
كلما سمع صعقة طار اليها او رجل فى شعفه بجبل يأكل العيس فى عنمه حتى
يأتيه الموت فالحمار اسم الحيوان المخصوص الذى يفرع منها واصلها من شاع يشيع
اذا جرى والشعفه راس الجبل والمعنى خير الناس رجل اخذ بعنان فرسه وشمر للجهاد
فى سبيل الله او رجل اعتزل الناس وسكن فى بعض اودية الجبال فى غنم له
قليل يرعاها ويكفى بها فى امر معاشه بعيدا عن شر الناس حتى يأتيه الموت استعار الطيران
للعدو والجامع داخل فى مفهوميهما فان الجامع بين العدو والطيران قطع
المسافه بسرعه وهو داخل فيهما اى فى مفهوم العدو والطيران لانه فى
الطيران اقوى منه فى العدو قال السيد عبد القاهر فى اسرار البلاغه والفرق
بينه وبين نحو رأيت اسدا ان الاشتراك ثمه فى صفه توجد فى جنسين
مختلفين كالاسد والانسان بخلاف الطيران والعدو فانهما جنسان تحت
وهو المرور وقطع المسافه وانما الاختلاف بالسرعه وحسنها فانه يحال
الركبات وذكر لا يوجب اختلافا فى الجنس ثم قال والفرق بين استعاره
الطيران للعدو واستعاره المرشن لانسان فى كل من المرشن
والطيران خصوص وصف فى لبس فى الانف والعدو ان خصوص الوصف فى الكاف
فى طار مرمى فى استعارته للعدو بخلاف خصوص الوصف فى المرشن والحاصل
ان الشبه هاهنا منظور اختلافه ثم قال ولهذا اذا لوحظ فيه الشبه
كما فى غلبط المناش عد استعاره وقال ايضا كان الواجب الاطلاق

الاستعاره على وضع المرشن موضع الانف ونحو ذلك الا انى كرهت مخالفه
السلف فانهم عدوها فى الاستعارات وخلطوها بها فاعتدت بكلامهم
فى الجمله وسهل عليه ذلك بان شميته استعاره غير مفيده ووجه الشبه بينه
وبين الاستعاره انكر سهل فيه الاسم الى محاشن له كالمرشن فى الانف فى المحاشه والله
من واد واحد وهذا اختلاف نحو الدبه والنحه اذ لا محاشه بينهما اصلا فلا يطلق
الاستعاره عليه فان قلت الجامع فى المستعار منه يجب ان يكون اقوى واشد
ليكون الاستعاره مفيده وقد يقرن فى غير هذا القران جزء الماهيه كالمختلف
بالشده والضعف فكيف يكون الجامع داخلا فى مفهوم طرفين قلت امتناع
الاختلاف انما هو فى الماهيه الحقيقيه الا ترى ان السواد جزء من المجموع المركب
من السواد والمحل مع اختلافه بالشده والضعف ووجه الشبه انما جعل
داخلا فى مفهوم الطرفين لا فى الماهيه الحقيقيه للطرفين والمفهوم قد يكون
ماهيه حقيقيه وقد يكون امرا مركبا من امور بعضها قابل للشده والضعف
فصح كون الجامع داخلا فى المفهوم مع كونه فى احد المفهومين اشد واقوى وفى يكون
استعاره الطيران للعدو من هذا القبيل نظرا لان الطيران هو قطع المسافه
بالجناح ولسرعه داخله فيه بل هى لازمه له فى الاكثر كما يجىء للاسد والاولى
ان يمثل باستعاره التقطيع الموضوع لازاله الاتصال بين الاجسام الملتزقه
بعضها ببعض لتفريق الجماعه وابعاد بعضها عن بعض فى قوله تعالى وقطعناهم
فى الارض امما والجامع ازاله الاجتماع الداخله فى مفهوم منهما وهى فى التقطع
اشد وكذا استعاره الخاطه الموضوعه لضم خرق الثوب للشرد الذى
هو ضم خلق الدرع لجامع الضم الداخل فى مفهوم منهما الاسد فى الاول واما
عود داخل عطف على قوله اما داخل كما مر من استعاره الاسد للرجل
الشجاع والشمس للوجه المهلل ونحو ذلك فان قلت قد نص السيد فى المرآن
اللاعنه على ان الاسد موضوع للشجاعه لكن فى تلك الصيغه المخصوصه
لا للشجاعه وحدها ومعلوم ان المستعار له هو الرجل الشجاع لا الرجل
وحده فالجامع ههنا ايضا داخل فى الطرفين فعلى هذا ايضا كان غيره قلت

Copyright © King Saud University

Created with PDFsharp 1.2.1269-g (www.pdfsharp.com)